

ARAŞTIRMA MAKALESİ | RESEARCH ARTICLE

DEMOGRAFYA, İLETİŞİMDE KADER MİDİR? ÖN LİSANS VE LİSANS DÜZEYİNDEKİ ÖĞRENCİLERİN SÖZLÜ İLETİŞİM BECERİLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞERLENDİRMESİ

Gökhan KÖMÜR

Dr.Öğr.Üyesi., Bayburt Üniversitesi,
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
gkomur@bayburt.edu.tr

0000-0002-7516-2560

Savaş KESKİN

Öğr.Gör.Dr., Bayburt Üniversitesi,
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu
skeskin3323@gmail.com

0000-0003-0335-9062

Hakan PABUÇCU

Doç.Dr., Bayburt Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
hpabuccu@bayburt.edu.tr

0000-0003-2267-5175

Atıf / Citation: Kömür, G., Keskin, S. & Pabuçcu, H. (2022). Demografya, iletişimde kader midir? Ön lisans ve lisans düzeyindeki öğrencilerin sözlü iletişim becerilerinin demografik değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, (İNİJOSS), 11(2), 251-271

<https://doi.org/10.54282/inijoss.1140728>

Öz

Bu araştırma, iletişim araştırmalarında güçlü bir determinist paradigma olan demografi etkisinin çağdaş dünyada geçerliğini yitirmeye başladığı varsayımını, Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri özelinde test etmektedir. Özellikle sağlıklı ilgili mesleklerde iletişim becerilerinin yoğun olarak kullanılması bu alandaki meslek sahiplerinin iletişim becerilerinin yüksek olmasını gerektirmektedir. Birçok beceri için temel oluşturan iletişim becerileri bireyler tarafından öğrencilik yıllarında daha aktif bir şekilde geliştirilebilmektedir. Öğrencilerin bu yıllarda almış oldukları dersler ile beraber, olaylar karşısında yaşayarak, duyarak ve görerek edinmiş oldukları tecrübeler, iletişimlerini etkili kılacak yeteneklerin kazanılmasına imkân sağlamaktadır. Günümüzde icra edilen mesleklerin birçoğu insan ilişkilerinin yoğun olduğu ve iletişime açık ortamlarda gerçekleşmektedir. İletişim teknolojilerindeki yükselişle birlikte özel iletişim becerilerinin dijital sistemlerle yondeşmesi, coğrafi ve demografik bağlayıcılığın da sorgulanması gerektiğini açığa vurur. Uzunca bir dönem ‘kader’ olarak tanımlanan coğrafyanın misyonunu modern zamanda üstlenen “demografya”, hâlâ etkin bir kavrayış odağı olarak iletişim bilim araştırmalarının merkezinde yer alırken artık psikografi ağırlıklı bir anlayışa geçilmesi gerektiği tezi, bu araştırmanın temel dayanağıdır. Yükseköğretimde bir ihtiyaç olan iletişim becerileri tasarımı için gerekli olan altyapı araştırmalarında psikografi temelli düşüncenin daha doğru bir düşünce olacağını tanıtlamak için test gerçekleştirilen anket çalışmasında, demografik bağımsız değişkenler temelinde 7 hipotez sınanmış ve demografyanın genel olarak anlamlı farklılığa neden olmadığı saptanmıştır. Bu sonuç, tarama modeli saha çalışmalarında psikografik tasarıma daha fazla ağırlık verilmesi gerektiğine dair bir ön tespittir.

Anahtar Kelimeler. Demografi, Sözlü iletişim becerileri, Psikografi, Coğrafya

IS DEMOGRAPHY FATE IN COMMUNICATION? DEMOGRAPHIC EVALUATION OF ORAL COMMUNICATION SKILLS OF ASSOCIATE AND UNDERGRADUATE LEVEL STUDENTS

Abstract

This research tests the assumption that the demography effect, which is a strong determinist paradigm in communication studies, has begun to lose its validity in the contemporary world, in terms of the communication skills of Bayburt University Faculty of Health Sciences and Vocational School of Health Services students. The intensive use of communication skills, especially in the health-related professions, requires professionals in this field to have high communication skills. Communication skills, which form the basis for many skills, can be developed more actively during the studentship years. Along with the lessons taken in these years, the experiences students gain by living, hearing and seeing the events enable them to acquire skills that can make their communication effective. Today, most of the active professions take place in the environments where human relations are intense and open to communication. The convergence of verbal communication skills with digital systems together with the rise in communication technologies reveals that geographical and demographic affect should also be questioned. While “demography”, which took on the mission of geography, which was defined as 'destiny' for a long time, is still at the center of communication science studies as an active focus of understanding, the thesis that a psychographic approach should now be adopted is the main basis of this research. In the survey study, which was tested in order to prove that psychographic thinking would be a more accurate thought in infrastructure researches required for the design of communication skills, which is a need in higher education, 7 hypotheses were tested on the basis of demographic independent variables and it was determined that demography did not cause a significant difference in general. This result is a preliminary determination that more weight should be given to psychographic design in survey model field studies.

Key Words: Demography, Oral communication skills, Psycography, Geography

GİRİŞ

Tarihin insanlara “*a posteriori*” dersi olarak majör teorisyenlerin toplumsal teşhislerinde önemli bir yer tutan coğrafi gerekircilik meselesi, sosyal bilimlerin neredeyse en güçlü yerleşik yargılarından biri olma vasfını çağlar boyu kaybetmez. Her ne kadar bilindiği dizgeyle, yani “*Coğrafya Kaderdir!*” haliyle söylememiş olsa da İbn-i Haldun’un (2004, s. 116-123) meskûn yerlerin ve bu yerlerin iklim özelliklerinin ahlâkla, bollukla ya da kıtlıkla kurduğu determinasyon ilişkisi, iletişimin sentetik ve organik yüzlerini kavramakta bir aksiyom olarak kullanılmıştır. Nitekim Taylor (2011, s. 35), kimlik sorununu, ‘kim olmakla’ birlikte ‘nereden gelmek’ fiillerinde inceler. Bu tarihsel etkinin iletişimi mekâna içkin bir uzamsal aktivite boyutunda anlamak gibi bir indirgemeci sorununa yakıt olması da ayrıca bir sorundur. Çünkü coğrafya, yerleri ve yerler-ötesi mekânlar organizasyonunu içeren uzaysal bir mesele olarak iletişimin türel yönden anlaşılmasında bir korelasyon faktörü olmasına karşın salt gerekirci perspektifi dayatan yanılmalı görüşlere neden olur.

İletişimin gerçekleşmesi için Aristocu retorikten beri egemen olan doktrinde sanıldığı aksine, iletişimin içeriği ve iletişime katılan kişilerin kimliği üzerinde coğrafyanın mutlak etki kurmadığını savunan önemli görüşler, modern zamanların “katı olan her şeyi buharlaştırdığı” (Berman, 2004) kabulünün geçerlik kazanmasıyla birlikte daha güçlü ifade edilir. Bauman (2000, s. 98) modernitenin akışkanlığını mekânlar düzleminde sorgularken, emik, fajik, yer-olmayan ve

boş-yerler sınıflamasını yapar. Bu sınıflamada 'yer-olmayan' kısmı epeyce önemlidir; çünkü Auge'nin açtığı bir eleştirel çatlağın izini sürer. Böylece coğrafyanın bilinen yerlerden farklı olarak, tanımsızlıkların döşendiği alternatif deneyim alanlarındaki yokluğunun kavramsal ifadesi türetilmiş olur. Çünkü yer-olmayanlar, her ne kadar kavramsal yokluğu ifade ediyor olsalar da bir hayli gerçekçidirler ve oradalarda bir şeyler mutlaka olup biter. Dijital ya da siber alanların geleneksel coğrafyada hiçbir territorial karşılığının bulunmayışı, oraları doğal olarak yersiz kılar. Bu yersizliği iletişimin yoğunlaştığı siber alanlara dair teori üretmeye çabalayan teorisyenlerin tanımsal taksonomilerinde de görmek mümkündür. Castells (2020), bilinen coğrafyayı 'mekânlar uzayı (space of places)' olarak uhdesinde tutmak kaydıyla 'akışlar uzayı (space of flows)' olarak ikinci bir üst boyutta böler. Kent dinamiklerinden dijital yerleşkelere kadar geniş bir alanlar kümesini kapsayan akışlar uzayı, mekândaki süregelen dinamizmi vurgulayan bir nevi "adem-i merkezietçi" savununun sathıdır. Mekân, durağan yerleşkeler ve binalar düzleminden yol, kaldırım, metro vs. gibi dinamik düzleme kaydırıldığında determinist ilişkisini yeniden düşünmek de zaruri hale gelir.

Castells (1999), modern ve modern sonrası zamanlardaki akışlar uzaylarının ortak özelliklerinden söz ederken öncelikle telekomünikasyon ve ulaşım hatları gibi teknolojik altyapı gerekliliğini vurgular. İkinci olarak akışlar uzayında düğümler ve merkezler vardır. Bu merkezler ve düğümler, sosyal ilişkiler yapılandırma görevi üstlenir. Tek merkezin olmadığı bu yapı, yersiz-yurtsuzluğun (deterritoriyalizasyon) teorisinde olduğu gibi "rizom/köksap" (Deleuze & Guattari, 2005, s. 10) mantığıyla çalışır. Sistemdeki her şey birbirlerine öylesine bağlıdır ki, hiçbir merkez, diğer merkezler karşısında tekil ya da belirleyici değildir. Üstelik buradaki yer-olmayanlar, beden-olmayanlar arasında akışa izin verecek kadar geleneksel ötesidirler. Deleuze ve Guattari'nin (2005, s. 149), yersiz-yurtsuzluğun aktör boyutundaki 'organsız bedenler (the body without organs)' önermesi, fiziksel katılımın yaşanmadığı bir akışkan varlığa göndermede bulunur. Nitekim Manovich'in (2001, s. 27-30) "nümerik temsil" olarak adlandırdığı temel yeni medya prensibi, akışlar uzayında olup biten her şeyin sayısal kodlardan ibaret olduklarını söyler.

Akışlar uzayının üçüncü özelliği, buraların ağları çalıştıran kişiler için sosyal yaşam alanları olmasını gerektirir. Akışlar uzayında tertiplenen hangi türden alan olursa olsun, hepsinin ortak özelliği bir sosyal inşayı gerçekleştirmeye katkı sunuyor olmalarıdır. Akışlar uzayının dördüncü özelliği ise, ister etkileşimli, isterse tek yönlü iletişim etkinliği içersin; bu tür alanlar web siteleri gibi elektronik alanları da içerirler ve bir bakıma coğrafya ötesidirler.

Coğrafyanın tarihsel ya da modern dönüşümünün iletişimi anlamakta yeni bir paradigmaya doğru evrimi, yeni bir fenomenin doğuşunu sağlar: Demografi ya da bu araştırma içindeki göndergesel bağlamıyla demografya, iletişimin süreç ve aktör boyutunda coğrafyanın gerekirci baskınlığını kırarak yeni eşik olarak değişkenler arası düzeyi anlamakta kullanılan demografya, coğrafyanın genişletilmiş ve nüfusa indirgenmiş bir gözden geçirilmiş versiyonu olarak çok kiplidir ve birçok faktörden meydana gelir. Griffith ve arkadaşları (2016, s. 274), demografinin ya da demografyanın odak noktasının bireyler arası çeşitliliğin nüfus düzeyindeki performans nasıl katkıda bulunduğunu karakterize etmek olduğunu belirtirler. Bu durumun büyüklük, gelişim evreleri, yaş ve yer gibi durum değişkenler ile ölçümlendiğini de not düşerler. Yaklaşımdan anlaşılacağı üzere demografya, modernitenin kutsallaştırdığı (hümanizma) insan ve

toplum/nüfus yapısallığını belirleyici gören bir paradigmanın sacayaklarından biridir. Demografik sınıf özelliklerinin, coğrafi sınıf özellikleri gibi belirleyici olduğunu varsayan iletişim araştırmacıları, ortak sınıfta toplanan kişileri birbirleri ile benzeşik düşünmek zorundadırlar. Makro düzeyde ülke/devlet, şehir, kasaba, eğitim kurumu, sağlık bakım sistemi; mikro düzeyde ise aile geliri, eğitim seviyesi (Casper & Kitchen, 2008, s. 345) gibi biyo-politik bileşenlerin bir alaşımı olan demografya, coğrafyayı içeren ancak nüfus-politik denklemlerde bireyler arası ortaklıklar kuran bir sistem metodolojisidir. Geleneksel demografyada toplum makro sistemler ve mikro alt sistemler arasındaki organizasyon boyutunda nüfusu oluşturduğu için cinsiyet, yaş, ırk, etnisite (De Leo & Krysinska, 2008) bileşenleri nüfus ve kitle iletişim politikalarını koordine etmede belirleyici olarak kullanılır.

Demografya, günümüzde neredeyse tüm iletişim konulu saha araştırmalarında ve tarama çalışmalarında değişkenler arasındaki anlamlı ilişkileri sınamak için bir sınıflama parametresi olarak kullanılsa da 'anlamlı farklılıkla' gerçekten etkin bir bağı olup olmadığı muallaktır. İletişim becerilerini demografi düzleminde anlamayı ve farklılıkları bu düzlemde ifade etmeyi amaçlayan çalışmalardan bir kısmı -metodolojik süreçlerin bilimsel olduğu varsayılarak- demografik faktörlere göre anlamlı farklılıklar saptarken (Smith vd., 1994; Daly, vd., 2009; Ali, 2019; Tabrizian vd., 2019; Hughes & Large, 2006), bir kısmı ise düşük etki ya da anlamlı farklılık olmayışını saptar (Jones-Carnack & Criscione-Naylor, 2021; Klüsener vd., 2015; Norris vd., 2019; İrak, vd., 2017). Bu ikircikli sonuçlar, tıpkı "Coğrafya Kaderdir" aksiyomunu sorgulatan gerekçeler gibi 'Demografya Kaderdir' yargısını da sorgulamak için bir ön adımdır. Peki, böyle bir sorgu neden önemlidir? Çünkü Al-Mahrooqi (2012) tarafından yapılan 'iletişim becerileri eğitimi' konulu sorun tespiti gösterir ki; bu beceriler yükseköğretimde dolaylı olarak öğretilir ya da hiç öğretilmez. Doğal olarak müfredatta bir ya da iki dönemlik derslere sıkıştırılması çözüm olarak görülmez. Doğrudan etkili olmayan bu yöntemler, öğrencilerin görüşleriyle de tanıtlanır. Buna reçete olarak ve Johnson ve arkadaşları (2015), üniversitelerde mevcut müfredatlara "tasarım odaklı bir yaklaşımla" iletişim becerilerinin oturtulması ve bunun üniversite çapında yaygınlaştırılması gerektiği sonucunu yayımlarlar. Bu araştırmanın sorgusu da bu sorun tespitine dayanır. "Üniversitelerde Y ve Z kuşağının iletişim becerilerini iyileştirecek "tasarım odaklı bir müfredat yaklaşımı", öğrencileri demografik yönden aktör olarak tanımladığında; gerçekçi ve doğru çözüm oluşur mu?" sorusu, bu araştırmanın çatı problemini teşkil eder. Çünkü bu çalışmada demografya etkisinin iletişimin aktörleri arasındaki anlamlı farklılıkları tespit etmek ve bu farklılıklara özel iletişim tasarımları geliştirmek için yeterli bir perspektif olmadığı varsayımını savunur ve bunun için bir saha çalışmasında demografi etkisini test eder. Bu test, yenilikçi ve indirgemesiz çözüm arayışlarına yönelik bir dizi sonucu sunması bakımından araştırmayı önemli kılar.

Araştırmayı önemli ve özgün kılan bir diğer detay ise, öğrenci merkezli yeni nesil üniversite anlayışının yükseldiği uluslararası rekabet ortamında, öğrencilerden elde ettiği sonuçlar üzerinden onları doğru anlamaya yönelik öneriler türetmeyi denemesidir. Çünkü demografya, öğrencileri kavramak için doğru bir ölçüm ve kategorizasyon içermesi bağlamında müphemdir. Yükseköğretim kurumlarında uluslararası rekabet, yönetsel kalite ve süreçlerin verimliliği için iletişim süreçlerinin de verimlendirilmesi bir zorunluluktur. İletişim süreçleri yükseköğretime

entegre edilirken güzel hitap, anlaşılır mesaj, geribildirim değerlendirme gibi faktörler öğrenci ihtiyaçlarına göre düzenlenmelidir (Iordache-Platis & Jason, 2009, s. 55-56; Dunbar vd., 2006, s. 117-118). Öğrenci ihtiyaçları ise, ancak öğrencilerin birey olarak ve toplum içinde birey olarak kim olduklarının yanı sıra kendilerini neleri yaparak ifade ettikleri üzerinden de anlaşılabilir ve bu, demografya ötesi bir şeydir.

Ağdaş kamular şeklinde öz-örgütlenen yeni tip topluluklar, özellikle iletişimdeki araçsallaşmanın artışıyla birlikte giderek daha fazla yöndeşirler. Jenkins (2006) için yöndeşme/yakınsama kültüründe insanların medyayı kendi ellerine almalarını sağlayan katılım kültürü, iletişim adına çok şeyi yeniden düşünmeyi ve dönüşümü gerektirir. “Medyayı ele alma” deyiimi birincil anlamda mobil teknolojilere yorulabilecek bir betimleme iken, metaforik olarak ise içerik üzerindeki enstrümantal kontrole yorulabilir. Mobilizasyonun şeffaflaştırdığı toplumsal süreçlerde sürekli yöndeşen iletişimsel aksiyonlar, yukarı paragraflarda da anlatıldığı üzere bir akışlar toplumu meydana getirir. Bu toplumda hayatlarımız, ilişkilerimiz, hatıralarımız, fantezilerimiz, arzularımız da medya kanalları arasında akar (Jenkins, 2006, s. 17). Katıksız kültürün, etnisitenin, yerlerin ve yurtların imkansızlaştığı yakınsayıcı pratik nihai olarak iletişim becerilerinde de melezleşmek anlamına gelir. Sanal ve oral iletişim becerilerinin birbirlerinden bağımsız yetkinlikler olmaları giderek olağan dışı bir hal alır. Birbirlerini içeren ve tamamlayan bu beceriler arasındaki akışkan anlam, trans-anlatısal bir seferberliktir. Artık yerlerin, beden, cinsiyetin, ırkların, eğitim otoritelerinin v.s. olmadığı bir sayısal dünya ile organik dünya kaynaşması söz konusudur. Bu durumda demografyanın tanımladığı değerliklerin hiçbiri tanımlandıkları hali koruyamazlar. Çünkü iletişimsel aksiyon bir veri seti olarak kodlanır ve kodlanır.

İletişimin veriminin veriler üzerinden okunduğu bir çağda demografik veriler, demografik olmayan verilerle ilişkisi bakımından alternatif korelasyonlara ve hepten gitmeli düşünsel yaklaşımlara olan ihtiyacı artırmıştır. Yalnızca toplumun değil, iletişimin de McDonaldlaştığı bir çağda, verimliliğin nicel verileri yordayan bir varsayımdan ibaret olması (Göker, 2015, s.402-404), demografinin kesinliğini sorgulanabilir kılar. Büyük veri ekolojisi içinde birbirleriyle ilişkisi çarpıtılabilen her sosyal veri, demografyanın tasarımsal bir kurgusal veri olması sonucunu verir. Çünkü yöndeşmekte olan verisel akış, bir topluluk gibi davranmayı seçtiğinde ortaya demografya çıkarırken, bir metrik olarak davranmayı seçtiğinde ortaya yalnızca sayısal işlemler çıkar. Verinin karakteri üzerinden bir toplum modellemek için gelişen yeni yöntembilimsel stratejiler arasında Manovich’in ‘kültürel analitik’ projesinden söz edilebilir. “SelfieCity” gibi alternatif kültür örüntüleri kurarak ikincil yaşamlar modelleyen bu yöntembilimsel proje, demografyanın hala baskın olduğu iletişim süreçlerinden bağımsız değildir. Milyonlarca veriden elde edilen kültürel tasarımlar “sayısal hesaplama” ve “dijital insanlık” gibi yeni bir kültür analitiği (Manovich, 2016) düşünmeyi şart koşar. Ancak bu düşünce tarzı, demografyanın biyo-politik inşasında olduğu gibi nicelden nitele doğru akan bir veri analitiğini kasteder. Çünkü her sayısal veri, onu toplumsal açıdan anlamlı yapacak bir görsel ifade ya da kültürel tarz görsellemeleri (Manovich, 2009) eşliğinde nitel olarak temsil edilir. Ancak bu temsil, demografyayı gösteren diyagramlar, pastalar ya da grafiklerden farklı olarak bir etkileşim estetiği sunar.

Özetle, yakınsanan, merkezsizleşen ve veriler biçiminde örgütlenen bir dünyalar arası deneyim olan iletişimde, geleneksel demografya yaklaşımının oral beceriler üzerindeki etkisini ölçmek üzere tasarlanan bu araştırma, Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Öğrencileri ile Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencileri özelinde bir sınama yapmayı ve sınamanın sonuçları üzerinden bir yaklaşım önerisi sunmayı amaçlar. Araştırmanın çalışma evreni, lisans ve ön lisans düzeyindeki iki birim özelinde tabakalı olarak bir demografya sınaması yapmak üzere sınırlandırılmıştır. Temel çalışma alanının demografik yönden eğitim düzeyi ile sınırlandırılması, iletişim becerileri konusunda gerçekleşen çalışmaların sonuçlarından elde edilen bir varsayımla ilintilidir. Buna göre, yükseköğretim öğrencilerinin ortaöğretim düzeyine göre daha yüksek iletişim becerilerine sahip olduklarını (Hosseinchari & Fadakar, 2006, s. 21) ve üniversite öğrencilerinin genel anlamda iletişim becerileri konusunda başarılı olduklarını (İksan vd., 2012, s. 71) bulgulayan kapsamlı araştırmalar, beceri ölçümüne yönelik bir araştırma için üniversite öğrencilerini doğru seçenek kılmaktadır. Bunun yanı sıra literatürdeki çalışmalar, yükseköğretimde fakülte ve sınıf düzeyindeki çeşitliliğin iletişim becerileri üzerinde belirleyici anlamlı farklılıklara neden olduğunu gösterir. Toy (2007) mühendislik fakültesi ve hukuk fakültesi öğrencilerinin kişilik becerileri ile iletişim becerilerini incelediği çalışmasında hukuk fakültesi öğrencilerinin iletişim beceri düzeylerinin mühendislik fakültesi öğrencilerinininkinden yüksek olduğunu tespit etmiştir. Kılıçgil ve ark. (2009) iki farklı üniversitenin beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerini değerlendiren ve karşılaştırmayı amaçlayan çalışmalarında her iki üniversitenin BESYO öğrencileri arasında iletişim becerisi açısından anlamlı bir fark bulunduğu sonucuna varmışlardır. Tepeköylü ve ark. (2011), beden eğitimi spor yüksekokulu öğrencilerine yağmış oldukları çalışmada üniversitede spor yapan ve spor yapmayan öğrencilerin iletişim becerilerini karşılaştırmış, çalışma sonucunda spor yapan öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin spor yapamayanlara göre daha yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Bingöl ve Demir (2011) Amasya Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerini ölçtükleri çalışmalarında öğrencilerin bölüm ve akademik başarı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiş fakat diğer değişkenler arasında anlamlı bir fark olmadığını saptamışlardır. Elkin ve ark. (2016) Sağlık Bilimleri Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri düzeylerini ve ilişkili değişkenleri belirlemek amacıyla yapmış oldukları çalışmalarında iletişim becerileri puan ortalamasının orta düzeyde olduğu saptanmış olup ölçeğin diğer alt boyutlarında farklılıklar olduğu ortaya konulmuştur.

Akyol (2019) Farklı Fakültelerdeki Öğrencilerin İletişim Becerilerin Karşılaştırması isimli çalışmasında farklı fakültede okuyan öğrencilerin iletişim becerilerinin birbirinden anlamlı derecede farklı olduğu sonucuna varmıştır. Sağlık alanındaki seçim, örnekleme ve örneklem birimlerine erişim için bir demografik sınırlandırma kistası olarak işlemiştir. Demografik tabakayı çeşitlendirmek ve bir düzey değişkenini ölçüme dahil etmek için ön lisans ve lisans programları arasındaki anlamlı farklılık bağlamı kurulmuştur. Ölçüm değişkenlerinin demografik parametreler karşısında oral beceriler ile sınırlandırılmasının nedeni, demografyanın olası etkilerinin en güçlü görüleceği yetkinlik alanının kenarlıkları içinde kalmayı hedeflemektir. Çünkü dijital iletişim becerilerinde demografya etkisi görece daha az iken, yukarıdaki paragraflarda atıf yapıldığı üzere yüz yüze (oral) iletişim becerilerinde daha yüksek etki beklentisi söz konusudur.

Bunun yanı sıra dijital iletişim becerilerindeki yetkinlik düzeylerinin teorik yapılandırması ve çerçeveye oturtulması konularında henüz bir ihtilaf vardır. Sınırları sürekli değişen, geçişken özellikteki bir esnekliği/likitliği barındıran dijital iletişim alanı, her şeyin ve herkesin içerikleşmesi gibi bazı değişkenlerden dolayı iletişimin taraflarını sorgulamaya neden olur. Nitekim İnsan-Bilgisayar Etkileşimi (İBE) ya da Bilgisayar-Aracılı İletişim (BAİ) gibi çağdaş teorileştirme yaklaşımları, bilgisayarların da temel iletişimsel aktör oldukları ve insanı özne olmaktan alıkoyan bir nesnelere arası iletişimi mümkün görmektedir. Bu yönüyle çalışma, halâ insanlar arası iletişim sözlü düzeyde mümkünken bazı sorunları irdeleyerek süreç iyileştirmenin yollarına odaklanmış bir akademik birikimi savunma düşüncesiyle hazırlanmıştır. Nihayetinde kişilerarası ilişkilerde çok önemli olan sözlü iletişim becerileri pek çok beceri için temel oluşturmakta ve en sade olarak kişilerin etkili dinleme ve etkili tepki verme becerileri olarak özetlenebilmektedir (Korkut, 1996, s.18). İletişim becerileri insanların birbirleri ile ilişkilerinde mesajların doğru anlaşılmasını ve doğru aktarılmasına etki etmektedir. İletişim becerileri yüksek olan bireyler her türlü insan ilişkilerinde ve meslek alanlarında daha etkili ilişkiler kurmaktadır. Birçok beceri için temel oluşturan iletişim becerileri bireylerin öğrencilik yıllarında daha aktif bir şekilde geliştirebilecekleri davranışlardır. Öğrencilerin bu yıllarda almış oldukları dersler ile beraber, olaylar karşısında yaşayarak, duyarak ve görerek edinmiş oldukları tecrübeler, iletişimlerini etkili kılacak yeteneklerin kazanılmasına imkân sağlamaktadır. Günümüzde icra edilen mesleklerin birçoğu insan ilişkilerinin yoğun olduğu ortamlarda gerçekleşmektedir. Özellikle sağlıkla ilgili mesleklerde iletişim becerilerinin yoğun olarak kullanılması bu alandaki meslek sahiplerinin iletişim becerilerinin yüksek olmasını gerektirmektedir. Öğrencilerin iletişim becerilerinin hangi düzeyde olduğunun farkına varmaları, o konuda kendilerini geliştirmek için gayret göstermeleri, mesleki başarıları ve performansları açısından son derece önem arz etmektedir.

1. METODOLOJİK TASARIM

Bu araştırma, fakülte düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencileri ile meslek yüksekokulu düzeyinde öğrenim gören üniversite öğrencilerinin oral iletişim becerilerini karşılaştırarak aralarında demografik açıdan anlamlı fark olup olmadığını ortaya çıkarmakla sınırlandırıldığı için, temel bazı hipotezleri sınaması gerekir. Çünkü araştırmadan elde edilecek bulgulara göre öğrencilerin iletişim becerileri geliştirmek üzere girilen 'tespit' odaklı faaliyetlerde "ölçüm kıstasları" yönünden bir paradigma değişikliğinin gerekip gerekmediği ile ilgili sonuçlara ulaşılması hedeflenmektedir. Araştırma bu yönüyle 7 demografik bağımsız değişken merkezinden, iletişim becerileri bağımlı değişkenini sınamak üzere aşağıdaki hipotezler çevresinde olgunlaşacaktır.

H1: Fakülte/Yüksekokul değişkenine göre öğrencilerin iletişim becerileri farklılaşmaktadır.

H2: Cinsiyet değişkenine göre öğrencilerin iletişim becerileri farklılaşmaktadır.

H3: Okuduğu sınıf değişkenine göre öğrencilerin iletişim becerileri farklılaşmaktadır.

H4: Yaş değişkenine göre öğrencilerin iletişim becerileri farklılaşmaktadır.

H5: Ailesinin yaşadığı yer değişkenine göre öğrencilerin iletişim becerileri farklılaşmaktadır.

H6: Baba Eğitim durumuna göre öğrencilerin iletişim becerileri farklılaşmaktadır.

H7: Anne Eğitim durumuna göre öğrencilerin iletişim becerileri farklılaşmaktadır

Araştırma, demografik değişkenlerin yüz yüze (oral) iletişim becerileriyle ilişkisini sınamak amacıyla bir tarama (survey) modeli ekseninde tasarlanmaktadır. Bir alandaki bireylere egemen olan algıları, etkileri, performansları ve tutumları anlamak için önceden tasarlanmış ölçüm araçlarıyla tarama yapmak, yeni metodolojik yaklaşımlar geliştirmek için de bir ön yoldur (Kahneman vd., 2004, s. 1777). Bu araştırmanın amaçlarını gerçekleştirmek için gereken kapsamlı saha taraması, kişilerin bilgisini, kişilerin kendisinden elde etme yaklaşımına uygundur.

Araştırmanın amaçlarına ve hipotezlerine uygun olarak anket kullanılmış ve tespit edilen değişkenler ile aralarındaki birincil verilerle ele alınarak ölçüm yapılmaya karar kılınmıştır. Veriler toplanmadan önce pilot çalışma yapılmamıştır. Çünkü çalışmada birincil ölçüm aracı olarak Korkut (1996) tarafından geliştirilen “İletişim Becerilerini Geliştirme Ölçeği” (İBDÖ) kullanılmıştır. Aynı zamanda öğrencilere “Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu” dağıtılmış ve anketi tam ve doğru dolduranların cevapları değerlendirilmeye alınmıştır. Bu çalışma belli gruplar üzerinde yürütülen ve gruptaki bireylerin iletişimsel becerileri ölçtüğü için betimsel tarama modeline uygun bir araştırmadır.

Araştırmanın örneklem seçimi olasılıklı örnekleme türlerinden tabakalı örnekleme sasına göre gerçekleşmiştir. Tabakalı örnekleme yönteminde evren kendi içerisinde homojen gruplara ayrılarak örnek seçilir ve bu gruplar birleştirilir. Bu gruplara tabaka ismi verilir. Tabakalı örnekleme, hatları tespit edilmiş bir çalışma evreninde alt birimlerin ya da alt tabakaların mevcut olduğu durumlarda kullanılır (Kılıç, 2013, s. 45). Buna göre çalışma evreni ön lisans ve lisans düzeyinde iki tabakaya ayrılmıştır. Bu iki tabaka da cinsiyet ve yaş demografileri üzerinden alt tabakalara ayrılarak demografya etkisinin mümkün olan en üst seviyeye yükselmesi amaçlanmıştır. Söz konusu tabakalarının ana kütledeki temsili oranınca basit rastlantısal seçki yapılmıştır. Fakülte ve yüksekokul öğrencilerinin iletişim becerileri arasındaki farkları ölçen anket çalışması 21.02.2022- 20.03.2022 tarihleri arasında Bayburt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerine uygulanmıştır.

Bu çalışmada birincil yöntem olarak Korkut (1996) tarafından geliştirilen “İletişim Becerilerini Değerlendirme Ölçeği” (İBDÖ) kullanılmış ve demografik özelliklerine ilişkin veriler ise araştırmacılar tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” ile toplanmıştır. Aynı zamanda öğrencilere “Bilgilendirilmiş Gönüllü Olur Formu” dağıtılarak anketi doğru doldurmaları için de sözel olarak bilgilendirme yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçek cinsiyet, yaş, fakülte/myo, sınıf, ailenin yaşadığı yer, baba eğitim durumu ve anne eğitim durumu olmak üzere 7 değişken ve 25 adet 5’li Likert ölçeğine ait önermelerden oluşmaktadır. Ölçek, İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler (IITB), Kendini İfade Etme (KIE), Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim (EDSOI) ve İletişim Kurmaya İsteklilik (IKI) olmak üzere 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Ankette yer alan soruların yanıtlandırılmasında katılımcılar (5-her zaman, 4- sıklıkla, 3-bazen, 2-nadiren, 1-hiçbir zaman) şeklindeki seçeneklerden bir

tanmesini işaretleyerek kendilerini ifade etme derecesini göstermişlerdir. Ölçekte tersine maddeler bulunmamaktadır ve ölçekten elde edilen puanların yüksekliği öğrencilerin iletişim becerilerini pozitif yönde değerlendirdikleri anlamına gelmektedir. Ölçekten elde edilebilecek puan; en yüksek 125, en düşük ise 25 puandır.

2. BULGULAR VE YORUM

Araştırmaya ilişkin demografik veriler Tablo 1’de görülmektedir. Araştırma için 334 yüksekokul ve fakülte öğrencisine anket uygulanmıştır.

Katılımcıların %31,1’i erkek öğrencilerden %68,9’u ise kadın öğrencilerden oluşmaktadır. Dağılım dengesiz gibi gözükse de ilgili fakülte ve yüksekokulların toplam öğrenci sayısı açısından dağılımı da benzer şekildedir. Öğrencilerin yaş grupları başlangıçta 4 gruba ayrılmış fakat yüksek yaş grubuna ait öğrenci bulunmadığı için yaş değişkeni iki grulu olarak değerlendirilmiştir. Öğrencilerin %82 si 17-22 yaş ve geri kalan kısmı ise 23-28 yaş grubunda yer almaktadır. Öğrencilerin %38,3’ü Sağlık bilimleri fakültesin ve %61,4’ü de sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencisidir. Toplam öğrenci sayıları açısından dağılım yine benzer şekildedir.

Tablo 1. Katılımcılara İlişkin Demografik Veriler

Cinsiyet	Frekans	%
Erkek	104	31,1
Kadın	230	68,9
Yaş	Frekans	%
17-22	274	82
23-28	60	18
Fakülte-MYO	Frekans	%
Sağlık Bilimleri Fakültesi	128	38,3
Sağlık Hizmetleri MYO	206	61,4
Sınıf	Frekans	%
1. Sınıf	148	44,3
2.Sınıf	125	37,4
3.Sınıf	43	12,9
4.Sınıf	18	5,4
Aile ikamet	Frekans	%
Köy	54	16,2
İlçe	100	29,9
Şehir	180	53,9
Baba eğitim	Frekans	%
Okur-yazar değil	5	1,5
İlkokul	84	25,1

Ortaokul	112	33,5
Lise	99	29,6
Lisans ve üstü	34	10,2
Anne Eğitim	Frekans	%
Okur-yazar değil	34	10,2
İlkokul	124	37,1
Ortaokul	106	31,7
Lise	53	15,9
Lisans ve üstü	17	5,1

Ölçeğin boyutları için ve genel olarak güvenilirliğinin ölçülmesi için Cronbach's Alpha istatistiği kullanılmıştır. İletişim İlkeleri ve Temel Beceriler (.878), Kendini İfade Etme (.721), Etkin Dinleme ve Sözel Olmayan İletişim (.827), İletişim Kurmaya İsteklilik (.789) ve genel olarak ölçeğin güvenirlik katsayısı ise (.858) olarak bulunmuştur. Hesaplanan istatistikler ölçeğin güvenirliğinin yeterli olduğunu göstermektedir.

Her bir değişkene ait örneklem yeterliliğini ölçmek için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem yeterliliği ve değişkenler arasında ilişki olup olmadığı Barlett küresellik testleri vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinin uygunluğu için KMO'nun, 60'tan yüksek çıkması ve Barlett testinin $p < .001$ önem düzeyinde anlamlı çıkması gerekmektedir. Tablo 2'de görüldüğü gibi çalışmaya devam etmek için veri setinin uygun olduğu görülmektedir.

Tablo 2. KMO Örneklem Yeterliliği Ölçüm Analizi ve Barlett Testi Sonuçları

		İletişim Becerileri Ölçeği
Kaiser-Meyer-Olkin örneklem yeterliliği ölçüm analizi		,856
Bartlett küresellik testi	Ki kare (Approx. Chi-Square)	1814,786
	Serbestlik derecesi (df)	300
	Önem(Sig)	<0,01

İletişim becerileri ölçeği için yapılan faktör analizi sonuçları Tablo 3'te sunulmaktadır. Görüldüğü gibi 4 faktörlü bir yapı oluşmuş ve soruların dağılımı orijinal kaynakta olduğu gibi gerçekleşmiştir. Anketin telif hakkı gibi haklarının korunabilmesi adına yazarlarla iletişime geçilmiş ve kullanım izni alınmıştır. Ancak soruların tamamının burada paylaşılması için onay alınmamış ve anket uygulanırken herhangi bir değişiklik yapılmamış orijinal haliyle uygulanmıştır. Soruların sorulma sırasında bazı değişiklikler yapılmıştır.

Uygulanan ölçek iletişim becerilerinin ölçülmesini amaçlamaktadır. 25 sorudan ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Tablo 3'te faktör analizi sonucu hesaplanan faktör skorları sunulmakta ve boyutlar incelenmektedir. Faktör yüklerinde sadece iki soru haricinde tüm değerler (.40) ve üzerinde elde edilmiştir.

Faktör analizi sonucu açıklanan varyans % 40,956 olarak gerçekleşmiştir. Boyutlar arası ilişkilerin incelenmesi için boyutlara ilişkin soruların ortalama ve standart sapmaları hesaplanmış ve pearson korelasyon analizi uygulanmıştır. Değişkenlerin ortalamaları alınarak boyutlara ilişkin yeni değişkenler elde edildiği için ilgili değişkenlerin çarpıklık ve basıklık ölçüleri de dikkate alınarak ((-3,3) aralığında) parametrik pearson korelasyon analizi uygulanmıştır.

Boyutların ortalama değerleri incelendiğinde öğrencilerin iletişim becerilerine ilişkin algılarının oldukça olumlu olduğu görülmektedir. Mevcut olumsuzluk parametresi, bu araştırmanın üniversite öğrencileri düzeyinde bir demografik tabana oturtulmasında ilham olan çalışmaların bulgularını desteklemesi bakımından bir güvenilirlik ve geçerlik düzeyi olarak da yorumlanabilir. Çünkü bu araştırma, demografya etkisini üniversite öğrencileri üzerinde ölçme yaklaşımını, literatürdeki araştırmaların bu eğitim düzeyinden grupların iletişim becerilerindeki yüksekliği tespit etmeleriyle bağdaştırmaktadır.

Tablo 3: Faktör Analizi

	Faktörler			
	İİTB	EDSOI	KIE	IKI
S6	,617			
S10	,554			
S17	,554			
S16	,526			
S18	,504			
S7	,485			
S22	,451			
S20	,407			
S2	,398			
S15	,374			
S14		,632		
S13		,630		
S1		,598		
S25		,532		
S21		,499		
S19		,409		
S11			,558	
S12			,548	
S23			,465	
S24			,464	
S3				,691
S4				,672
S8				,601
S5				,575
S9				,447

Tablo 4. Korelasyon Analizi

	Ort.	S.S.	1	2	3	4
1.İİTB	4,0895	,51340				
2.EDSOI	4,1133	,51103	,641**			
3.KIE	4,052395	,61319	,508**	,557**		
4.IKI	4,1497	,56066	,604**	,544**	,454**	

** p<0.01

İletişim becerilerinde cinsiyet, yaş ve aile eğitim durumu gibi demografik değişkenler açısından farklılıkların olup olmadığının tespit edilmesi için t testleri ve varyans analizleri uygulanmıştır.

Tablo 5. Cinsiyete Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması

	t istatistiği	Anlamlılık (p)
İİTB	-1,850	,065
EDSOI	-1,455	,147
KIE	1,118	,264
IKI	-,836	,405
Ölçek ortalaması	-1,215	,225

Tablo 5'te görüldüğü gibi (p<,05) anlamlılık düzeyinde cinsiyetler arasında iletişim becerilerinin gerek alt boyutları açısından gerekse genel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Toplumsal cinsiyet etkisinin anlamlı bir farklılık ortaya koyamaması, esasında 'unisex' kültürün cinsiyetler yondeşmesini teşvik eden gündelik performanslarıyla da ilişkisi kurulabilir. Cinsiyetin ayırıcı bir etken olmaması, demografyanın önemli sacayaklarından birini sorgulanabilir kılar.

Katılımcılara yapılan anket formunda yaş grubu için 4 gruplu bir yapı kullanılmıştır. Ancak iki gruba ait katılımcı olmadığı için grup sayısı 2 olarak analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre (Tablo 6) iki yaş grubu arasında 17-22 ve 23-28 yaş gruplarında yer alan katılımcıların iletişim becerilerinin tüm alt boyutlarını algılamaları bakımından farklılıklar bulunmaktadır.

Tablo 6. Yaşa Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması

	t istatistiği	Anlamlılık (p)
İİTB	-2,870	,004
EDSOI	-3,216	,001
KIE	-2,604	,010
IKI	-1,945	,046
Ölçek ortalaması	-3,286	,001

17-22 yaş grubunun tüm alt boyutlar açısından ve ayrıca genel olarak iletişim becerileri açısından değerlendirildiğinde 23-28 yaş grubuna göre daha olumsuz düşüncelere sahip olduğu görülmektedir. Yaş değişkeni bakımından öne çıkan demografya etkisi, dijital göçmenler ve dijital yerliler arasında gelişen yeni tip bir demografyaya işaret eder. Çünkü burada esas olan yaştan ziyade, kuşak etkisidir. Bu etki, dijitalliği referans aldığı anda anlamlı bir farklılık okumasına dönüşür. Dijitalle iç içe geçen nesil ile henüz marjinalite düzeyinde olan nesil arasındaki sözel (oral) iletişim becerileri algısı, doğal olarak farklılık gösterecektir.

Öğrencilerin kayıtlı oldukları fakülte ve yüksekokulda okumalarından bağımsız olarak iletişim becerilerine ilişkin algıları farklılaşmamaktadır. Yapılan analizler ($p<.05$) düzeyinde değerlendirilmektedir.

Tablo 7. Kayıtlı Olunan Bölüme Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması

	t istatistiği	Anlamlılık (p)
İİTB	1,172	,242
EDSOI	1,545	,123
KIE	1,804	,072
IKI	-,634	,526
Ölçek ortalaması	1,202	,230

Bu araştırmanın en önemli demografik kısıtlarından olan ve örneklem tabakasını teşkil eden ön lisans ve lisans düzeylerinin iletişim becerisi algısında belirleyici bir etken olmaması, demografyayı yeniden ele almayı gerektiren bulgulardan biridir.

Yapılan karşılaştırmalarda, 2'den fazla grup olduğu durumlarda varyans analizi uygulanmakta ve eğer gruplar arası farklılık tespit edilirse bu farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlenebilmesi için de post-hoc testleri uygulanmaktadır. Bu testler varyansların homojen dağılıma durumuna göre değişiklik göstermektedir.

Tablo 8. Kayıtlı Olunan Sınıfa Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması

	F istatistiği	Anlamlılık (p)
İİTB	,765	,515
EDSOI	1,174	,320
KIE	1,683	,171
IKI	,792	,499
Ölçek ortalaması	1,108	,346

Tablo 8'de görüldüğü gibi 1-2-3-4. Sınıf öğrencilerinin iletişim becerilerine ilişkin algılarında anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır. Eğitim düzeyinin demografik olarak lisans ve ön lisans arasında anlamlı bir farklılığa sebep olmaması, sınıf düzeyinde de elde edilen bir bulgu olarak beklenen sonucu vermektedir.

Ailenin ikamet durumuna ilişkin hipotezi sınavan test bulguları ise aşağıdaki Tablo 9'da verilmektedir.

Yine benzer şekilde ailelerinin köyde, ilçede veya şehirde yaşaması öğrencilerin iletişim becerilerinde farklılıklara neden olmamakta yani bu üç farklı grup arasında anlamlı farklılık bulunmamaktadır. Özetle demografyanın önemli odaklarından olan aile dinamiği etkisi, bu araştırmadaki iletişim becerileri algısını biçimlendiren faktörleri üretmez.

Tablo 9. Aile İkamet Durumuna Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması

	F istatistiği	Anlamlılık (p)
İİTB	,740	,478
EDSOI	3,318	,057
KIE	2,325	,099
IKI	,805	,448
Ölçek ortalaması	1,671	,190

Tablo 10 ve 11 incelendiğinde yine anne ve babanın eğitim durumu öğrencilerin iletişim becerilerinde farklılık oluşmasına neden olmamıştır.

Tablo 10. Baba Eğitim Durumuna Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması

	F istatistiği	Anlamlılık (p)
İİTB	2,115	,079
EDSOI	1,587	,177
KIE	1,899	,110
IKI	1,267	,283
Ölçek ortalaması	2,321	,057

Tablo 11. Anne Eğitim Durumuna Göre İletişim Becerilerinin Karşılaştırılması

	F istatistiği	Anlamlılık (p)
İİTB	1,358	,248
EDSOI	2,206	,068
KIE	,934	,445
IKI	,387	,818
Ölçek ortalaması	1,409	,231

Eğitimin, anne ve baba gibi yakın çevredeki farklı konum ve gruplardaki düzeyleri üzerinden gerçekleşen testlerin tamamında negatif sonuç çıkması, iletişim becerilerinin formal eğitimle ilişkisine yeni yaklaşımlar getirmek gerektiğini düşündürmelidir.

SONUÇ

Araştırmanın 7 hipotezini oluşturan demografik değişken tabanlı sınamalarda, yalnızca yaş düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmesi, demografinin tesirsizliğinden daha çok yeni bir fenomenle birlikte anlamlı olacağına işaret eder: psikografi. Toplumsal davranışların ve davranış tabanlı ilişkilerin yapısını kavramak için temel paradigmalardan olan coğrafya ve demografya, değişen toplumsal formasyonun iletişimsel hareketliliğini teorileştirmek için mutlak yeterliklerini kaybederler. Coğrafya, yerleri; demografya yaş, cinsiyet, aile büyüklüğü, aile yaşam döngüsü, gelir, eğitim, jenerasyon, etnisite gibi nüfus olaylarını; psikografi (psikografya) ise ilgileri, aktiviteleri, görüşleri, değerleri ve eğilimleri içerir (Goyat, 2011, s. 48). Nasıl ki coğrafyanın etkisini kaybettiği yersiz-yurtsuzluk ve yakınsama kültürü içinde aynı yerden olanlar homojen performanslar sergilemiyorsa, artık bir demografik gruptan olan kişilerin hepsinin de aynı performansları göstermesi beklenemez. Lin'e göre (2002, s. 250), psikografik segmentasyon yaşam tarzları ve kişiliklere dayandığı için demografik olarak aynı grupta yer alan bireylerin psikografik profilleri birbirlerinden çok farklı olabilir. Bu durumda, demografik olarak aynı ya da benzeş görünen bireylerin iletişim becerilerindeki özgü performansları ancak bir psikografik tümleşme ile anlamlı hale gelir. Esasen bu tarz bir segmentasyon dönüşümünün temelinde post-modernitenin karakteri olan ileri/aşırı bireyleşmenin etkisi yadsınamaz. 90'lı yıllardaki araştırmalar, insanların genel toplum algılarının diğer insanlarla ilişkilerine dair daha spesifik görüşler ortaya koyduğunu gösterir. Yaş, ırk, sosyal sınıf, cinsiyet, meslek ve organizasyon gibi demografik segmentler arasında sinizm (bireyselcilik) yayılır (Mirvis & Kanter, 1991, s. 45). Bireyin kolektif olan karşısındaki özerkliği ise demografik indirgemeciliğin en önemli sorunları arasındadır. Nitekim bu araştırmanın nesnel sonuçları, söz konusu teorik tespiti destekler niteliktedir. İletişim becerileri, demografik değişkenler olan cinsiyet, fakülte, sınıf, ailenin yaşadığı yer, ailenin eğitim durumu gibi faktörlerin kontrolünde okunamaz. Anlamlı farklılığı veren yaş değişkeni ise, dijital kopuşu simgeleyen ilintisiyle psikografik okunabilir. Bulgular kısmında da ifade edildiği gibi Z kuşağı ile Y kuşağı arasındaki en temel jeneratif fark, dijital sistemin içinde doğmak ile dijital sisteme sonradan eklenmektedir. Bu fark, jenerasyon devamlılığı içindeki bir dönem farklılığını değil, jenerasyondaki kopuş nedeniyle bir jeneratif zincirden ötekine tarihinin geçmeyi kasteder. Çünkü Z kuşağının dijital uyruklu iletişim profili, Y kuşağının formasyonuna göre psikografik faktörlerle daha bütünleşiktir.

Bu araştırmada da görüldüğü üzere yükseköğretimde tasarlanması düşünülen formel (müfredatla ilgili) ve enformel (pratikte ilgili) iletişim becerilerinin eğitsel tasarımı yapılırken, hedef kitleyi demografiye göre değerlendirmek doğru tercih olmayacaktır. Nitekim demografi, tıpkı coğrafya gibi bazı durumlarda ve alanlarda mümkün değildir. Nasıl ki yer-olmayanlar, coğrafyayı imkansızlaştırırsa, nüfus-olmayan dijital profiller de demografiyi imkansızlaştırır. Üstelik lanse edildiği gibi yapay zekâların ya da nesnelere internetinin entegre edildiği tümleşik bir iletişim organizasyonunda demografinin "sosyal aktörler olarak bilgisayarlar / computer as social actors – CASA" düzeyinde sürdürülebilirliği olmayacaktır. Nesnelere ve yapay zekâlarla kurmaya başladığımız sözel (oral) iletişimde, tarafların demografik hallerinden daha önemlisi psikografik haller olacaktır.

Alternatif ve iç içe mekânların yaygınlaşması, metaverse gibi yeni siber uzamların organik olana eklenmesi gibi meseleler davranış sahaları ve yaşam stillerini (Orth, vd., 2004, s. 98; Assael, 2005, s. 93) odağa alan psikografiyi anlamayı gerektirecektir. Hibrid eğitimdeki sözel beceriler konulu sorunlar, bu tarz bir tümleşmenin kavranması için anahtar bağlamdır.

Bir başka psikografik kategori ise, Jenkins'in (2006) yakınsama kültürünün katalizörü olarak önem atfettiği hayran kültürünü kavramak üzerinedir. Gençlik kültürünün yoğunlaştığı hayran/fan kültürü, iletişim becerilerinin yeni edinçler yoluyla başkalaştığı bir toplumsal normativite geliştirmektedir. Psikografinin en önemli uğraşları arasında yer alan "takım/grup kimliği" ve "fan kimliği" (Grenwell v.d., 2002, s. 233), topluluk ilişkilerini organik (face to face) ve sanal (pseudo) topluluklarda eşzamanlı sürdüren öğrencileri tanımanın anahtar kavramları arasındadır.

Sonuç olarak, psikografik verilerle tanımlanmış bir öğrenci grubunun iletişim becerileri, ideal süreç tasarımı bakımından demografik verilerle tanımlanmış iletişim becerilerinden daha gerçekçi sonuçlar verecektir. Bunun için Manovich (2009) gibi yeni medya analistlerinin "kültürel analitik" yaklaşımlarının orijinindeki büyük veri algoritmalarını doğru kullanmak önemlidir. Veri olarak tanımlanan psikografik veriler, yalnızca pazarlama ve siyasal iletişim alanıyla sınırlı olmadan ideal iletişim becerilerine giden yolda yaratıcı bir güç olabilirler.

EXTENDED ABSTRACT

Contrary to what is believed in the doctrine that has been dominant since Aristotelian rhetoric, the important views that argue that geography cannot have an absolute effect on the content of communication and the identity of the people who participate in communication, in order for communication to take place, are expressed more strongly with the acceptance of the idea (Berman, 2004) that modern times "evaporate everything that is solid". While Bauman (2000, p. 98) questions the fluidity of modernity on the plane of spaces, author classifies emic, phagic, non-place and empty-places. The 'non-place' part of this classification is quite important; because it traces a critical gap opened by Auge. Thus, the conceptual expression of its absence in alternative fields of experience is derived. Because, although this expresses conceptual absence, it is quite realistic and something definitely happens there. The fact that digital or cyberspace has no territorial equivalent in traditional geography naturally makes them out of place. It is possible to see this inconsistency in the descriptive taxonomies of theorists who try to produce theories about the cyber fields where communication is concentrated.

The evolution of the historical or modern transformation of geography towards a new paradigm in understanding communication provides the birth of a new phenomenon: demography. By breaking the deterministic dominance of geography in the process and actor dimension of communication, demography, which is used to understand the inter-variable level as the new threshold, is multimodal and consists of many factors as an expanded and revised version of geography reduced to population. Griffith et al. (2016, p. 274) state that the focus of demography (or demography) is to characterize how interindividual diversity contributes to population-level performance. They also note that this situation is measured by situational

variables such as size, developmental stages, age and location. As can be understood from the approach, demography is one of the pillars of a paradigm that sees the human and society/population structuralism sanctified by modernity as decisive. Communication researchers, who assume that demographic class characteristics are as determinant as geographical class characteristics, have to think of people gathered in the common class as similar to each other.

In this research, we defend the assumption that the demographic effect is not a sufficient perspective to identify the significant differences between the communication actors and to develop communication designs specific to these differences, and for this, we test the demographic effect in a field study. This test makes research important in that it provides a set of results for innovative solution searches. Another detail that makes the research important and original is that it tries to derive suggestions for correct understanding of students in an international competitive environment where the student-centered new generation university understanding is rising. Because demography is ambiguous in the sense that it contains an accurate measurement and categorization to comprehend students. In higher education institutions, it is necessary to improve communication processes for international competition, managerial quality and efficiency of processes. While the communication processes are integrated into higher education, factors such as eloquence, clear messages, and feedback evaluation should be arranged according to student needs (Iordache-Platis & Jason, 2009, pp. 55-56; Dunbar et al., 2006, pp. 117-118).

Since this research is limited to comparing the oral communication skills of university students studying at faculty and vocational school level, it is necessary to test some basic hypotheses. Because, according to the findings to be obtained from the research, it is aimed to reach conclusions about whether a paradigm change is required in terms of "measurement criteria" in the "detection"-oriented activities undertaken to develop students' communication skills. In this respect, the research will mature around the following hypotheses to test the communication skills dependent variable from 7 demographic independent variable centers.

H1: Students' communication skills differ according to the Faculty/School variable.

H2: Students' communication skills differ according to the gender variable.

H3: Students' communication skills differ according to the class variable they study.

H4: Students' communication skills differ according to the age variable.

H5: Students' communication skills differ according to the variable of where their family lives.

H6: Father Communication skills of students differ according to their education level.

H7: The communication skills of the students differ according to the education level of the mother.

A questionnaire applied in accordance with the aims and hypotheses of the research. The scale used in the research consists of seven variables, including gender, age, faculty/school, class,

place of residence of the family, father's education level and mother's education level, and 25 5-point Likert scale propositions. The scale consists of four sub-dimensions: Communication Principles and Basic Skills (IITB), Self-Expression (KIE), Active Listening and Non-Verbal Communication (EDSOI), and Willingness to Communicate (IKI). Participants indicated the degree of self-expression by marking one of the options (5-always, 4- often, 3-sometimes, 2-rarely, 1-never). There are no reverse items in the scale, and the high scores obtained from the scale mean that students evaluate their communication skills positively. The score that can be obtained from the scale; the highest is 125 and the lowest is 25 points.

As a result of the demographic variable-based tests, which constitute the 7 hypotheses of the research, the determination of a significant difference only at the age level indicates that it will be meaningful with a new phenomenon rather than the ineffectiveness of demographics: psychograph. Geography and demography, the basic paradigms for understanding the structure of social behavior and behavior-based relationships, lose their absolute competence to theorize the communicative mobility of changing social formation. Geography, places and demography also includes population events such as age, gender, family size, family life cycle, income, education, generation, and ethnicity. On the other hand, psychograph includes interests, activities, views, values and tendencies (Goyat, 2011, p. 48). Just as those from the same place do not display homogeneous performances in the culture of homelessness and convergence, where geography loses its influence, it is no longer expected that all people from a demographic group will show the same performance. According to Lin (2002, p. 250), since psychographic segmentation is based on lifestyles and personalities, the psychographic profiles of individuals in the same demographic group can be very different from each other. In this case, the specific performances of individuals who appear to be demographically identical or similar in communication skills become meaningful only with a psychographic integration. In fact, the effect of advanced/over-individuation, which is the character of post-modernity, cannot be denied on the basis of such a segmentation transformation. Research in the 90s shows that people's general perceptions of society reveal more specific views on their relationships with other people. Cynicism spreads among demographic segments such as age, race, social class, gender, occupation, and organization (Mirvis & Kanter, 1991, p. 45). The autonomy of the individual against the collective is among the most important problems of demographic reductionism. As a matter of fact, the objective results of this research support the theoretical determination in question. Communication skills cannot be read under the control of demographic variables such as gender, faculty, class, place of residence of the family, and educational status of the family. The age variable, which is detected the significant difference, can be read psychographically with its relation, which symbolizes the digital break.

Çıkar Çatışması Bildirimi

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Destek/Finansman Bilgileri

Yazar, bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır.

Etik Beyan / Ethical Statement: Bu çalışmada bilimsel araştırma ve etik ilkelere uyulduğu ayrıca çalışma boyunca yararlanılan eserlerin tamamının kaynakçada verildiği beyan olunur. Bu araştırma için Bayburt Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu'ndan 08.02.2022 tarihli ve 21 nolu kararı ile etik izin alınmıştır.

Yazar Katkı Oranı: Söz konusu araştırma makalesinde Sorumlu Yazar Gökhan Kömür'ün katkı oranı %40, ikinci yazar Savaş Keskin'in katkı oranı %35, üçüncü yazar Hakan Pabuçcu'nun katkı oranı %25'tir.

KAYNAKÇA

- Acar, V. (2009). Öğretmen adaylarının iletişim becerileri. [Yüksek Lisans Tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi].
- Akgün R., & Çetin, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin iletişim becerilerinin ve empati düzeylerinin belirlenmesi. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(3), 103-117.
- Akyol, P. (2019). Farklı fakültelerdeki öğrencilerin iletişim becerilerinin karşılaştırılması. *Spor Eğitim Dergisi*, 3(3), 71-77.
- Al-alawneh, M. K., Meqdadi, R., Alrefahi, A., Khair, R., & Malkawi, A. (2011). Examining the effect of college type study level and gender of students on their use of team work skills as they perceived of Yarmouk University of Jordan. *Canadian Social Sciences*, 7(6), 48-57.
- Ali, E. (2019). The impact of the demographic factors on human communication skills among Arab adults. *An-Najah University Journal for Research*, 33(5), 1-46.
- Al-Mahrooqi, R. (2012). English communication skills: How are they taught at schools on universities in Oman. *English Language Teaching*, 5(4), 124-130.
- Assael, H. (2005). A demographic and psychographic profile of heavy internet users and users by the type of internet usage. *Journal of Advertising Research*, 45(1), 93-123.
- Bauman, Z. (2000). *Liquid modernity* (1st ed.). Polity Press.
- Bingöl, G., & Demir, A. (2011). Amasya Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri. *Göztepe Tıp Dergisi*, 26(4), 152-159.
- Bulut, B. N. (2004). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin iletişim becerilerine ilişkin algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 443-452.
- Casper, L. M., & Kitchen P. (2008). Demographic factors. In M. M. Haith & J. B. Benson (Eds.), *Encyclopedia of infant and early childhood development*. (pp. 345-356). Academic Press.
- Castells, M. (2020). Space of flows, space of places: Materials for a theory of urbanism in the information age. In R. T. LeGates & F. Stout (Eds.), *The City Readers*. (pp. 229-240). Routledge.
- Castells, M. (1999). Grassrooting the space of flows. *Urban Geography*, 20(4), 294-302.
- Çevik, D. B. (2011). Müzik öğretmeni adaylarının iletişim becerileri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 1-13.
- Çicek, G. (2018). Spor yapan ve yapmayan yetişkin bireylerin iletişim becerileri düzeylerinin karşılaştırılması. *Turkish Studies*, 13(19), 835-842.
- Daly, J. A., Kreiser, P. O., & Roshaar, L. A. (2009). Question asking comfort: Explorations of the demography of communication in the eighth grade classroom. *Communication Education*, 43(1), 27-41.
- De Leo, D., & Krysinska, K. (2008). Suicide and self-directed violence. In H. Kristian & H. Havgen (Eds.), *International encyclopedia of public health*. (pp. 267-275). Academic Press.
- Deleuze, G., & Guattari, F. (2005). *Thousand plateaus: Capitalism and schizophrenia*. University of Minnesota.
- Dunbar, N. E., Brooks, C. F., & Kubicka-Miller, T. (2006). Oral communication skills in higher education: Using a performance-based evaluation rubrics to assess communication skills. *Innovative Higher Education*, 31(2), 115-127.
- Elkin, N., Karadağlı, F., & Barut, A.Y. (2016). Sağlık Bilimleri Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri düzeyleri ve ilişkili değişkenlerin belirlenmesi. *Mersin Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 9(2), 70-80.

- Erigüç, G., & Eriş, H. (2013) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri: Harran Üniversitesi örneği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 232-254.
- Erigüç, G., Şener, T., & Eriş, H. (2013). İletişim becerilerinin değerlendirilmesi: Bir Meslek Yüksekokulu örneği. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 16(1), 45-65.
- Gayat, S. (2011). The basis of market segmentation: A critical review of literature. *European Journal of Business and Management*, 3(9), 45-54.
- Göker, G. (2015). İletişimin McDonaldlaşması: Sosyal medya üzerine bir inceleme. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 2(10), 389-410.
- Greenwell, T., C., Fink, J., S. & Pastare, D. L. (2002). Perceptions of the service experience: Using demographic and psychographic variables to identify customer segment. *Sport Consumption*, 11(4), 233-242.
- Griffith, A., B., Salguero-Gomez, R., Meraw, C., & McMahan, S.(2016). Demography beyond the population. *Journal of Ecology*, 104(2016), 271-280. <https://doi.org/10.1111/1365-2745.12547>
- Haldun, İ. (2004) *Mukaddime*. (Cilt-I), (H. Kendir, Çev.). Yeni Şafak Yayınları.
- Haseinchari, M., & Fadakar M., M. (2006). Investigating the effects of higher education on communication skills based on comparison of college and high school students. *Daneshvar Raftar*, 12(15), 21-32.
- Hughes, I., E., & Large, B. J. (2006). Staff and peer-group assessment of oral communication skills. *Studies in Higher Education*, 18(3), 379-385.
- Iardeche-Platis, M., & Jason, I. (2009). Communication efficiency within higher education institutions: The case of Romania. *European Research Studies*, 12(2), 55-56.
- İksan, Z. H., Zakaria, E., Meerah, T. S. M., Osman, K., Lian, D. K. C., Mahmud, S. N. D., & Krish, P. (2012). Communication skill among university students. *Social and Behavioral Sciences*, 59, 71-76.
- İrak, H., Taşcıoğlu, R., Dal, M., & Tunç, Y. (2017). Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerileri: Iğdır Üniversitesi örneği. *Atatürk İletişim Dergisi*, 14, 187-202.
- Jahson, S., Veitch, S., & Dewiyanti, S. (2015). A framework to embed communication skills across the curriculum: A design-based research approach. *Journal of University Teaching & Learning Practice*, 12(4), 1-16.
- Jenkins, H. (2006). *Convergence culture where old and new media collide*. New York University Press.
- Jones-Carnack, J., & Criscione-Naylor, N. (2021). The impact of the relational demography and communication apprehension on follower perception of leader-follower relationships in the hospitality industry. *International Hospital Review*, 36(1), 83-103.
- Karataş, İ. (2015). Adölesan insanların iletişim becerilerinin incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi].
- Kılıçgil, E., Bilir, P., Özdiñç, Ö., Erođlu, K., & Erođlu, B. (2009). İki farklı üniversitenin Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencilerinin iletişim becerilerinin değerlendirilmesi. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 19-28.
- Kılıç, S. (2013). Örnekleme yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1), 44-6.
- Klüsener, S., Scolone, F., & Dribe, M. (2015, May 12). *The Role of Communication in Demographic Change*. Max Planck Institute. https://www.demogr.mpg.de/en/news_events_6123/news_press_releases_4630/news/the_role_of_communication_in_demographic_change_4105#:~:text=The%20results%20on%20the%20role,in%20birth%20behavior%2C%20for%20instance
- Korkut, F. (1996). İletişim becerilerini değerlendirme ölçeğinin geliştirilmesi ve geçerlilik çalışmaları. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 18-23.
- Lin, C. (2002). Segmenting customer brand performance: Demographic or psychographic. *Journal of Product and Brand Management*, 11(4), 245-268.
- Manovic, L. (2001). *The language of new media*. The MIT Press.
- Manovic, L. (2009). Cultural analytics: Visualizing cultural patterns in the era of "more media". <http://www.softwarystudies.com/>
- Manovic, L. (2016). The science of culture? Social computing, digital humanities and cultural analytics. *The Journal of Cultural Analytics*, 1(1), 1-15.

- Mirvis, P. H., & Kanter, D. L. (1991). Beyond demography: A psychographic profile of the workforce. *Human Resource Management*, 30(1), 45-68.
- Norris, S. L., Murphey, T. P., & Legette, H. R. (2019) Do they believe they can communicate ? Assesing college students's perceived ability to communicate about agriculturel sciences. *Journal of Agriculturel Scinces*, 60(4), 53-70.
- Orth, U. R., McDaniel, M., Shellhammer, T., & Lopetcharat, K. (2004). Promoting brand benefits: The role of consumer psychographics and lifestyle. *Journal of Consumer Marketing*, 21(2), 97-108.
- Smith, K. G., Smith, K. A., Olian J. D., Sims, H. P., O'Bannon, D. O., & Scully, J. A. (1994). Top management team demograpy and the process: The role of social integration and communication. *Administrative Sciences Quaterly*, 39(3), 27-41.
- Tabrizian, S., Malaei, B., Yusefian M., Aslanian, R., & Amani,F. (2019). Communication skills among Ardabil Medical University students and its association with demographic characterics. *Journal of Behavioral Health*, 8(4), 138-142.
- Tepeköylü-Öztürk, Ö., Soytürk, M., Daşdan-Ada, E. N. & Çamlıyer, H. (2011). Üniversite takımlarında sporcu olan öğrencilerle spor yapmayan öğrencilerin iletişim becerisi düzeylerinin karşılaştırılması. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 22(2), 43-53.
- Toy, S. (2007). Mühendislik ve hukuk fakülteleri öğrencilerinin iletişim becerileri açısından karşılaştırılması ve iletişim becerileriyle bazı değişkenler arasındaki ilişkiler. [Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi].
- Ulukan H. (2012). İletişim becerilerinin takım ve bireysel sporculara olan etkisi. [Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi].